

Гроза П.М., к.т.н., с.н.с.,

Кімачук Т.В.

Полтавський національний технічний

університет імені Юрія Кондратюка

АНАЛІЗ АЛГОРИТМІВ КОДУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ

Досліджено основні криптопримітиви відносно механізмів захисту персональної інформації. Проведено аналіз механізмів захисту персональних даних з обов'язковим порівнянням основних з них. Зазначено основні відмінності між шифруванням блочним та потоковим, окреслено особливості хеш-функцій. Описано механізми реалізації хеш-функції SHA-256, визначено, що алгоритм SHA-256 є більш стабільним та забезпечує достатню ступінь захисту будь-якої важливої інформації.

***Ключові слова.** криптопримітив, захист, персональні дані, алгоритм, кодування, хеш-функція, шифрування, безпека*

Вступ

Криптографія, як прикладна дисципліна, існує вже дуже давно. Один з найпростіших шифрів, шифр алфавітної заміни, використовувався ще за часів Цезаря. Але справжній розквіт криптографії стався лише в останні декілька сторіч, коли до завдань шифрування був застосований математичний апарат. Для захисту інформації використовується, насамперед, шифрування. При шифруванні відбувається перетворення даних у вид, недоступний для читання без відповідної інформації (ключа шифрування). Завдання полягає в тому, щоб забезпечити конфіденційність, приховавши інформацію від осіб, яким вона призначена, навіть якщо вони мають доступ до зашифрованих даних. Проте

зважаючи на масштабність сучасних наукових розробок у сфері криптографії визначення найбільш дієвого та ефективного алгоритму захисту є проблемою, яка потребує детального дослідження.

Виклад основного матеріалу

На сьогодні, у світі програмної інженерії, по суті є п'ять основних механізмів, що використовуються для захисту персональної інформації. До них варто віднести: симетричне шифрування, несиметричне шифрування, цифровий підпис, без ключові хеш-функції, ключові хеш-функції. Кожен із зазначених механізмів має певні особливості застосування та працює на основі крипто примітивів, розподіл яких наведено у таблиці 1.

Таблиця 1 – Криптопримітиви відносно механізмів захисту персональної інформації

№	Механізм захисту	Криптопримітив
1	Симетричне шифрування	AES, DES, 3DES, IDEA, RC2, RC4, RC5, RC6, XOR, Blowfish, Twofish
2	Несиметричне шифрування	RSA, ElGamal, ECIES
3	Цифровий підпис	RSA, DSA, ECDSA,
4	Безключові хеш-функції	MD2, MD4, MD5, SHA-1, SHA-224, SHA256, SHA-384, SHA-512, SHA-3
5	Ключові хеш-функції	HMAC, SHA-1, SHA256, MD5

Основне призначення будь-якого шифру – забезпечення можливості передачі повідомлення по незахищеним каналам (не обов'язково мережевим) із захистом від прочитання цього повідомлення сторонніми особами. Шифри також бувають блоковими і потоковими. Блочний шифр працює з повідомленнями фіксованого розміру (наприклад, 64 біта), а поточний – шифрує весь потік даних (наприклад, побайтно). Відомі блокові шифри – DES, IDEA, Blowfish, потокові – RC4.

Блочність шифру не означає неможливість шифрування повідомлень, що перевищують по довжині розмір блоку. Основне призначення криптографічних

хешів – контроль достовірності даних шляхом обчислення від них деякої функції $H(\cdot)$, дає результат фіксованої (і зазвичай невеликої довжини). Функція $H(\cdot)$ повинна задовольняти наступним вимогам: Для будь-яких повідомлень m , $h = H(m)$ повинна бути легко обчислювальною. Задача знаходження такого u (відмінного від m), щоб $H(u) = h$, повинна бути важкою при невідомому m . Задача знаходження такого u , що $H(u) = H(m)$ є важкою при відомому m .

Більшість популярних хеш-функцій генерують хеш довжиною 128 біт і більше. Прикладами найбільш поширених хеш-функцій є MD5 і SHA. Значення хеш-функцій часто використовуються в системах електронного цифрового підпису для генерації дайджесту повідомлення, який потім і підписується тим чи іншим алгоритмом [8]. Також хеш-функції застосовуються в системах аутентифікації для перевірки паролів – відкритий пароль користувача не повинен зберігатися в системі, замість нього зберігається його хеш, який потім порівнюється з хешем від пароля, що вводиться користувачем при вході в систему.

Електронний цифровий підпис (ЕЦП), дозволяє встановити якусь позначку, що вказує на приналежність електронного повідомлення конкретному автору. Алгоритми цифрового підпису тісно пов'язані з асиметричними шифрами. Наприклад, алгоритм цифрового підпису RSA – це практично шифр RSA, але шифрується не саме повідомлення, а його дайджест, і шифрування проводиться не на відкритому ключі, а на закритому. У цьому випадку будь-який одержувач, що має відкритий ключ автора, може розшифрувати дайджест і перевірити його правильність.

В даний час практично жодне додаток криптографії не обходиться без використання хешування.

Хеш-функції – це функції, призначені для «стиснення» довільного повідомлення або набору даних, записаних, як правило, в двійковому алфавіті, в певну бітову комбінацію фіксованої довжини, яка називається згортокою. Хеш-функції мають різноманітні застосування при проведенні статистичних експериментів, при тестуванні логічних пристроїв, при побудові алгоритмів

швидкого пошуку і перевірки цілісності записів в базах даних. Основною вимогою до хеш-функцій є рівномірність розподілу їх значень при випадковому виборі значень аргументу.

Криптографічною хеш-функцією називається всяка хеш-функція, яка є криптостійкою, тобто задовольняє ряду вимог специфічних для криптографічних додатків. У криптографії хеш-функції застосовуються для вирішення наступних завдань:

- побудові систем контролю цілісності даних при їх передачі або зберіганні,
- аутентифікації джерела даних.

Хеш-функцією називається всяка функція $h: X \rightarrow Y$, яка легко обчислюється і така, що для будь-якого повідомлення M значення $h(M) = H$ (згортка) має фіксовану бітову довжину. X – множина всіх повідомлень, Y – множина двійкових векторів фіксованої довжини.

До ключових функцій хешування пред'являються наступні вимоги:

- неможливість фабрикації,
- неможливість модифікації.

Перша вимога означає високу складність підбору повідомлення з правильним значенням згортки. Друга – високу складність підбору для заданого повідомлення з відомим значенням згортки іншого повідомлення, з правильним значенням згортки.

До без ключових функцій пред'являють вимоги:

- односпрямованість,
- стійкість до колізій,
- стійкість до знаходження другого прообразу.

Під односпрямованістю розуміють високу складність знаходження повідомлення по заданому значенню згортки. Слід зауважити, що на даний момент немає використовуваних хеш-функцій з доведеною односпрямованістю.

Алгоритми CRC16/32 – контрольна сума (не криптографічне перетворення).

Алгоритми MD2/4/5/6 розроблені Роном Райвестом, одним з авторів алгоритму RSA. Алгоритм MD5 є послідовником MD4 з поліпшеним побітовим хешуванням, додатковим раундом і поліпшеним "лавинним ефектом" (avalanche effect). Головним недоліком алгоритму MD5 є недостатня стійкість алгоритму до пошуку колізій.

Алгоритми лінійки SHA, на сьогодні є найбільш поширені. Йде активний перехід від SHA-1 до стандартів версії SHA-2. SHA-2 – збірна назва алгоритмів SHA224, SHA256, SHA384 і SHA512. SHA224 і SHA384 є по суті аналогами SHA256 і SHA512 відповідно, тільки після розрахунку згортки частина інформації в ній відкидається. Використовувати їх слід лише для забезпечення сумісності з устаткуванням старих моделей.

Алгоритм SHA також походить від MD4 і відрізняється від останнього розширеною трансформацією, додатковим раундом і поліпшеним "лавинним ефектом". У порівнянні з MD5 алгоритм SHA з більш довгим дайджестом є більш стійким до атак.

Хеш-функція SHA-256 є односпрямованої функцією алгоритму SHA-2 (Secure Hash Algorithm Version 2). SHA-256 являє собою криптографічну хеш-функцію, яка є розробкою Агентства національної безпеки США. Основним завданням будь-якої хеш-функції є перетворення (або хешування) довільного набору даних значення фіксованої довжини («дайджесту» або «відбитка»). В основі хеш-функції лежить структура Тьмяніла-Дамгарда, згідно якої вихідне значення після доповнення розбивається на блоки, а кожен блок в свою чергу на 16 слів. Кожен блок повідомлення пропускається алгоритмом через цикл з 80 або 64 ітераціями, або раундами. На кожному раунді задається функція перетворення слів, які входять до складу блоку. Два слова з повідомлення перетворюються цією функцією. Отримані результати сумуються, а в результаті виходить значення хеш-функції. Для обробки наступного блоку використовуються результати обробки попереднього блоку. Незалежно один від одного блоки обробляти не можна.

Алгоритм SHA-256 в даний час реалізований у всіх присутніх на ринку спеціалізованих ASIC-майнерах, в той час як ASIC-обладнання для інших алгоритмів майнінгу ще тільки розробляється. Крім Bitcoin, майнінг за допомогою алгоритму SHA-256, застосовується у багатьох інших цифрових валютах-клонах. Приміром, його використовують альткойни Peercoin і Namecoin. Також останнім часом спостерігається популяризація нових SHA-256 монет: Osoin, Tekcoin, Zetacoin та ін.

Висновки

Провівши дослідження варто відзначити, що на сьогодні SHA-256 – це стабільний, універсальний, простий у використанні і такий, що забезпечує достатню ступінь захисту будь-якої важливої інформації алгоритм. SHA-256 займає більше 40% всього ринку криптографічних хеш-алгоритмів і не втрачає своїх позицій протягом останніх років. Більш того, він законодавчо дозволений для захисту державних даних в США, що доводить його актуальність і значимість.

Посилання

1. Авдошин, С.М. Криптотехнологии Microsoft [Текст] / С.М. Авдошин, А.А. Савельева // Приложение к журналу «Информационные технологии» – 2008. – №9. – С. 23–30.
2. Сمارт, Н. Криптография: пер. с англ. / Н. Смарт – М.: Техносфера, 2005. – 528 с.
3. Лысенко, И.В. Исследование быстродействия алгоритмов шифрования на базе технологии .Net Framework [Текст] / И.В Лысенко, А.Г.Проценко, // Системы обработки информации / ХУПС. – Х., 2011. – Вып. 4(94). – С. 176-181.
4. Проценко, А.Г. Исследование быстродействия алгоритмов обеспечения целостности на базе технологии .Net Framework [Текст] / А.Г.Проценко // Системы обработки информации: ХУПС. – Х.в, 2011. – Вып. 8(52). – С. 228-232.
5. Гринь Я.В. Аналіз алгоритмів симетричного шифрування даних з точки зору можливості їх поліморфної реалізації [Текст] / Я.В. Гринь // Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»: Журнал науковий огляд, 2016. –

№ 5 (26). – С. 1-11.

6. Дослідження основних характеристик алгоритму симетричного шифрування RC5 для побудови модуля захисту розподіленої системи теплового проектування [Текст] / В. Яковина, О. Одуха, М. Сенів, О. Білас // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Комп'ютерні науки та інформаційні технології. – 2008. – № 616. – С. 143-150.

7. Исаев А.Б. Современные технические методы и средства защиты информации: Учеб. пособие. – М.: РУДН, 2008. – 253 с.

8. Efg2.com, Cryptography and Multiple-Precision Arithmetic [Електронний ресурс] / Efg2.com – Режим доступу: <http://www.efg2.com/Lab/Library/Delphi/MathFunctions/Cryptography.htm>.

Рецензент: Сомов С.В. доцент кафедри комп'ютерної інженерії Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, кандидат технічних наук, доцент

Authors:

Groza P.M., Kimachuk T.V.

ANALYSIS OF INFORMATION CODING ALGORITHMS FOR PROTECTION OF PERSONAL DATA

Abstract. The basic, kryptoperidinium regarding the mechanisms of protection of personal information. The analysis of the mechanisms for the protection of personal data with obligatory comparison of them. The main difference between block ciphers and stream marked features of hash functions. Describes mechanisms used to implement the hash function SHA-256, it is determined that the SHA-256 algorithm is more stable and provides a sufficient degree of protection of any important information.

Keywords. cryptomemetic, protection of personal data, algorithm, encoding, hash function, encryption, security.

Авторы:

Гроза П.Н., Кимачук Т.В.

АНАЛИЗ АЛГОРИТМ КОДИРОВАНИЯ ИНФОРМАЦИИ ДЛЯ ЗАЩИТЫ ПЕРСОНАЛЬНЫХ ДАННЫХ

Аннотация. Исследованы основные криптопримитивы относительно механизмов защиты персональной информации. Проведен анализ механизмов защиты персональных данных с обязательным сравнением основных из них. Указаны основные различия между блочным шифрованием и потоковым, обозначены особенности хэш-функций. Описаны механизмы реализации хэш-функции SHA-256, определено, что алгоритм SHA-256 является более стабильным и обеспечивает достаточную степень защиты любой важной информации.

Ключевые слова. криптопримитив, защита, персональные данные, алгоритм, кодирование, хэш-функция, шифрование, безопасность.